ORİJİNAL ARAŞTIRMA / ORIGINAL ARTICLE

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER Dergisi

DOI: 10.26468/trakyasobed.1974039

Trakya University Journal of Social Sciences, 28(1), 17-31, 2026

İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık: Moda Eğitimi Gören Bireyler Üzerine Bir İnceleme

Internet Addiction and Loneliness: An Examination on Fashion Education Students

Prof. Dr. Necla Tektaş[1], Dr. Öğr. Üyesi Nuray Ceviz[2]

1 Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İİBF, Yöneylem Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye.

2 Marmara Üniversitesi, TBMYO, Tekstil Giyim Ayakkabı ve Deri Bölümü, İstanbul, Türkiye.

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, moda ile ilgili bölümlerde eğitim gören bireylerin internet bağımlılığı düzeyleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu ilişkide demografik değişkenlerin düzenleyici rolünü incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, üniversitelerin moda tasarımı, tekstil tasarımı ve moda yönetimi gibi bölümlerinde öğrenim gören veya bu bölümlerden mezun olmuş bireylerin internet kullanım alışkanlıkları, bağımlılık düzeyleri ve yalnızlık duyguları üzerine veri toplanmıştır. Araştırma, nicel bir yöntem yaklaşımıyla yürütülmüş olup, katılımcılara "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" ile "UCLA Yalnızlık Ölçeği" uygulanmıştır. Veri çözümlemesinde frekans analizi, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis H testi ile korelasyon analizi ve değişkenlerin birleşik etkilerini saptamak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Cinsiyet, yaş ve iş statüsü sabit tutulduğunda internet bağımlılığının yalnızlığı pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, kadın katılımcıların yalnızlık puanlarının erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu; bekar bireylerde ise internet bağımlılığının daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Araştırmada; ileri yaş ve aktif çalışma hayatının etkileşime girdiği grupta yalnızlık puanlarının hızlı düşüş göstermesidir. Araştırma sonuçları, internetin yalnızlaştırıcı etkisinin bireyin sosyal bağlamından bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır. Moda eğitimi alan bireylerde, çalışma hayatına katılım ve yaşın getirdiği sosyal olgunluk, dijital bağımlılığın olumsuz duygusal etkilerine karşı koruyucu bir mekanizma geliştirmektedir. Bu bulgular, yalnızlıkla mücadele stratejilerinde teknoloji kullanım süresinden ziyade sosyal entegrasyonun güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, İnternet Bağımlılığı, Moda, Sosyal ilişkiler, Yalnızlık.

ABSTRACT

The present study aimed to determine the relationship between internet addiction and loneliness among individuals studying in fashion-related departments and to examine the moderating role of demographic variables in this relationship. Data were collected from individuals who were currently enrolled in, or had graduated from, university programs such as fashion design, textile design, and fashion management, focusing on their internet use patterns, addiction levels, and feelings of loneliness. The study employed a quantitative research design, and participants completed the Internet Addiction Scale and the UCLA Loneliness Scale. Data analyses included frequency analysis, the Mann–Whitney U test, the Kruskal–Wallis H test, correlation analyses, and an multiple linear regression model to assess the combined and conditional effects of the variables. After controlling for gender, age, and employment status, internet addiction was found to positively predict loneliness. The findings further indicated that female participants reported significantly higher loneliness scores than male participants, and internet addiction was more prevalent among single individuals. In addition, loneliness scores decreased sharply within the subgroup characterized by the interaction of older age and active employment. Overall, the results suggest that the isolating effects of internet use are not independent of individuals' social context. Among individuals receiving fashion education, participation in working life and the social maturity associated with age appear to function as protective mechanisms against the adverse emotional consequences of digital addiction. These findings imply that strategies to address loneliness should prioritize strengthening social integration rather than focusing solely on reducing the duration of technology use.

Keywords: Digitalization, Fashion, Internet addiction, Loneliness, Social relations

***Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Dr. Öğr. Üyesi Nuray Ceviz,
E-posta: nuray.ceviz@marmara.edu.tr
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9670-6176

Geliş Tarihi/Received: 14.10.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 12.05.2026
Yayınlanma Tarihi/Publication Date: 30.06.2025

Atıf/To cite this article: Tektaş, N., & Ceviz, N. (2026). Internet Addiction and Loneliness: An Examination on Fashion Education Students. *Trakya University Journal of Social Sciences, 28(1),* 17-31. https://doi.org/10.26468/trakyasobed.1974039

©Telif Hakkı 2026 Yazar. Trakya Üniversitesi tarafından yayımlanmaktadır. Creative Commons Atıf (CC BY) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmaktadır. Copyright© 2026 The Author. Published by Trakya University. Licensed under a Creative Commons Attribution (CC BY) 4.0 International License.

EXTENDED ABSTRACT

Technological advancements have led to the widespread use of the internet, completely transforming the way people connect, communicate, and acquire information. Despite all its benefits, such as rapid communication, rich research options, and entertainment, excessive internet use can lead to time management problems, addiction, and mental distress. According to Young (1998), the most prominent feature of internet addiction is the inability to regulate one's online behavior, which has a detrimental effect on one's social, intellectual, and psychological health. Fashion-related fields, such as textile design, fashion management, and fashion design, require a great deal of creative and extensive digital interaction. Because they frequently use digital platforms to showcase their portfolios, analyze trends, and network, professionals and students are vulnerable to prolonged internet use and ultimately addiction. This study investigates the complex relationship between internet addiction and loneliness in individuals within fashion-focused academic and professional settings. Loneliness is a subjective emotional experience stemming from unmet social needs, manifesting as feelings of isolation and detachment. It encompasses emotional alienation even in social settings and is not limited to physical isolation. Numerous studies have shown that internet addiction exacerbates loneliness by replacing face-to-face connections with virtual ones (Bian & Leung, 2015; Caplan, 2003). Excessive internet use has been associated with increased rates of depression, social withdrawal, and erosion of interpersonal skills. Previous research has often focused on broad populations and overlooked instances where internet use is essential for a particular profession. Given the digital nature of their industry, fashion professionals and students are a significant group to examine the psychological effects of long-term internet use. This study bridges this gap by investigating the link between loneliness and internet addiction in fashion-related fields. Data were collected using the Internet Addiction Scale (IAS) and the UCLA Loneliness Scale as part of a quantitative research design. The sample included 382 individuals, including students and recent graduates enrolled in fashion-related programs. In data analysis, frequency analysis, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test, correlation analysis, and multiple linear regression analysis were applied to determine the combined effects of the variables. Internet Addiction and Gender: Since both male and female individuals showed similar usage habits, gender did not have a significant effect on internet addiction levels. This indicates that addiction is not gender-specific in this population. Gender and Loneliness: Women reported feeling much lonelier than men. This result is consistent with more general psychological research showing gender-dependent emotional expression and sensitivity to loneliness. Effect of Marital Status: Single participants had higher internet addiction scores; this likely reflects how much they rely on digital connections to meet their social needs. However, there was no significant difference in loneliness levels between married and single individuals. Employment and Education Status: The statistically insignificant differences in loneliness and internet addiction between students and graduates or employment categories indicate that these characteristics have little effect on the cases studied. Age-Related Differences: Compared to older groups, younger participants, particularly those aged 18-20, showed higher levels of internet addiction. This indicates that young people are more prone to excessive internet behavior. Remarkably, loneliness scores did not change significantly with age, suggesting that loneliness is prevalent at all stages of life. A correlation analysis between internet addiction and UCLA Loneliness Levels using Spearman rho and Kendal Tau-B analysis revealed no statistically significant relationship between internet addiction and loneliness. While this finding differs from some studies in the literature, a more significant picture emerged when the research was deepened using multiple regression analysis. When demographic factors were included in the model, internet addiction was found to significantly predict loneliness. This indicates that the effect of digital use on loneliness in individuals studying fashion education only becomes meaningful when evaluated together with individual and social variables. When gender, age, and employment status were kept constant, internet addiction was found to positively predict loneliness. As a result of the evaluations, it was determined that female participants had significantly higher loneliness scores than male participants; and internet addiction was more common among single individuals. The study also showed a rapid decrease in loneliness scores in the group with older age and active working life. The research results reveal that the isolating effect of the internet is not independent of the individual's social context. In individuals with fashion education, participation in working life and age-related social maturity develop a protective mechanism against the negative emotional effects of digital addiction. These findings suggest that strengthening social integration, rather than focusing on technology use time, is crucial in strategies to combat loneliness. The results show that the level of loneliness and internet addiction is significantly influenced by demographic factors. Women were found to be more likely to experience loneliness, and young, single individuals were at risk of internet addiction. As seen from the lack of significant differences between these variables, internet addiction and loneliness in fashion-related contexts are not significantly affected by education or employment status. These findings are consistent with previous research highlighting the susceptibility of young individuals to digital addiction as a result of using social media and other online platforms (Griffiths, 2000). The possibility that women experience higher levels of loneliness due to social limitations and expectations may reinforce the need for gender-specific therapies.

Giriş

Teknolojinin ivme kazanan gelişimi ve internetin bireylerin günlük yaşantısında merkezi bir konum kazanması, bireylerin internet ile olan bağlarının fazlalaşmasına, sosyal ilişkilerini etkilemesine ve dolayısı ile psikolojik durumlarına önemli derecede etki etmektedir. Çağdaş yaşamda vazgeçilmez bir unsur olarak kabul edilen internet, bilgiye hızlı erişim, anlık iletişim olanakları ya da eğlence aracı olma gibi birden fazla avantaj sunmaktadır. Özellikle gençler ve üniversiteliler arasında bu süreçlerin de ötesine geçerek, sosyal ağlar üzerinden kimlik oluşturma, iletişim ve daha çok etkileşim kurma gibi işlevlerin in oluştuğu görülmektedir. Ancak internetin aşırı ve kontrolsüz kullanımının bağımlılığa dönüşme potansiyeli taşıdığı görülmektedir. Literatürde Young, internet bağımlılığını; kişinin internet kullanımını sınırlayamaması ve bunun akademik başarı düzeyi, sosyal bağlar ve bireylerin psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmeleri üzerinde negatif etkiler yaratması olarak açıklamaktadır (Young, 1998). Bu sorunlar arasında yalnızlık, depresyon, zaman yönetimi problemleri ve düşük akademik başarı sıklıkla belirtilmektedir (Griffiths, 2000; Kandell, 1998).

Tekstil tasarım, hazır giyim ve/veya moda ile ilgili programlarda eğitim alan öğrenciler, yaratıcılık, estetik algı ve sürekli yenilik arayışı ile dikkat gerektiren bir alanda yoğun bir eğitim almaktadırlar. Bu süreç, tasarım, görsel sanatlar ve tekstil teknolojisi gibi geniş bir alanı kapsadığından, bireyler eğitim ve iş hayatlarında kaynak araştırması yapmak, uluslararası gelişmeleri takip etmek, ilham almak gibi sebeplerle dijital platformları sıkça kullanmak durumundadırlar (Black, 2012;

Choi & Cheng, 2015). Zira moda dünyası, dijitalleşmenin en güçlü etkisini gösterdiği başlıca sektörlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Easey, 2009; Tony & Margaret, 2007). Dolayısı ile, sosyal medya araçları (Instagram, Pinterest, TikTok, Facebook vb.), çevrimiçi moda mağazaları ve bloglar gibi dijital araçların hem kişisel hem de sektörel yaşamda moda ile ilgilenenler için merkezi bir konuma yerleştiği görülmektedir (McKinsey, 2021; Rocamora, 2017). Sektörel trendlere erişimlerin rahatlıkla sağlanması, yapılan portföylerin sergilenebilmesi ve sektörel ağlarını genişletme imkânı sunması da internet araçlarını iyi bir çalışma aracı olarak popüler hale getirmektedir. Ancak avantajlarının yanında sürekli çevrimiçi olma ihtiyacı, anında haberdar olma isteği gibi faktörler de bireylerin internet bağımlılığını geliştirmesi açısından olumsuz etki yaratmaktadır. Dolayısı ile eğitimlerinin ve sosyal yaşamlarının bir gereği olarak interneti kullanırken farkına varmadan yoğun kullanımdan dolayı bağımlı hale gelebilmektedirler.

Sürekli internet kullanımı, yüz yüze iletişim ve etkileşimi azalttığından bireyleri yalnızlık duygularını tetikleyebilmektedir. Özellikle moda eğitimi veren bölümlerde aktif ya da mezun olmuş bireylerde, bireysel çalışmanın fazla olması ve uzun süreli dijital odaklanmanın bir sonucu olarak sosyal ilişkilerden kopma ve yalnızlık duygusu daha çok görülme potansiyeline sahiptir. Alan yazındaki bulgular, internet bağımlılığı ile yalnızlık arasında dikkate değer ve anlamlı bir ilişkinin varlığına ve internetin aşırı kullanımının bireylerin sosyal ilişkilerden uzaklaşmasına yol açabileceğini göstermektedir (Bian & Leung, 2015; Caplan, 2003; Chen & Peng, 2008; Kim et al., 2009; Morahan-Martin & Schumacher, 2000; Song et al., 2014; Tektas, 2014).

Bu çalışma moda, tekstil, tasarım ve benzer eğitimleri alan üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve bu ilişkinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, ölçek puanları arasındaki ilişki uygun korelasyon analizi ile test edilmiştir. Ayrıca çoklu doğrusal regresyon modeli ile maskelenmiş olan değişkenler belirlenmiştir.

Literatür Araştırması

Yalnızlık, bireylerin sosyal ilişkilerinde hissettiği bir boşluk, eksiklik veya bir çıkmaz olarak tanımlanabilmektedir (Demir & Buğa, 2019; Sarıçam, 2023). Yalnızlığın bireyin sadece tek başına kalma durumu olarak değerlendirilmemesi, kalabalıklar içinde de bağlantı kuramamaktan kaynaklı olarak bireyin kendini yalnız hissedebileceği ve öznel olarak kopabileceği üzerinde durmuştur (Derdiyok, 2015).

İnternet bağımlılığı ise, internet kullanımının bireyin hayatında tüm alanları olumsuz etkileyecek şekilde kontrol edilemez hale gelmesi olarak tanımlanabilir (Demir & Buğa, 2019; Gülaçtı, 2020; Üzgü et al., 2023). İnternet bağımlılığına sosyal kaygı, depresyon, düşük benlik algısı sebep olabildiği gibi yalnızlık hissiyatı da bağımlılığa neden olmaktadır (Lin & Tsai, 2002; Özen & Sarıcı, 2010).

Genç insanların sosyal medya araçlarını kullanımları ile yalnızlık düzeylerinin tespiti üzerine tesadüfi örneklem tekniği ile yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan 461 öğrencinin, sosyal medya kullanım sürelerinin 45 ile 600 dakika arasında değiştiğini ve kadınların sosyal medya araçlarını kullanım sıklığının erkeklerden daha fazla olarak kullandıklarını tespit etmişleridir. Katılımcılar %78,5 gibi büyük bir oranda orta derecede yalnız olduklarını ifade ederken, yine kadın kullanıcıların erkek kullanıcılara oranla daha yalnız olduğunu göstermektedir (Karakuş & Tarhan, 2023).

Hemşirelik bakımının hastanede yatan hastaların algı düzeyleri ve yalnızlık hissetme düzeyleri arasındaki ilişkisinin belirlenmesi için yapılan bir çalışma, hastaların hemşirelerin bakımı ile yalnızlık düzeyleri arasındaki algılayışı negatif yönde orta düzeyde hissettiklerini ortaya koymaktadır. Sosyal yalnızlık, duygusal yalnızlık, romantik ve ailesel duygusal yalnızlık boyutları ile çok yönlü yapılan bu çalışma ile araştırmacılar, genellikle boyutlar arasında negatif olarak orta düzeyde bir ilişkinin varlığını tespit etmişlerdir (Karakaş & Avşar, 2024).

Spor Bilimleri Fakültesi'nde eğitim gören bireylerin örgütsel vatandaşlık davranışları, yalnızlık düzeyleri incelenmiş ve bu ilişkiyi tespit etmek amacı ile yapılan çalışmada, "Öğrencilere Yönelik Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği" ile "UCLA Yalnızlık Ölçeği"ni kullanılmıştır. Bulgular, iki değişken arasında anlamlı olarak negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin kişisel bilgilerinin anlamlı bir ilişki oluşturmadığı, yaş ve cinsiyet bilgileri yanında, bölüm ve yaşadıkları yer açısından da anlamlı bir farklılık oluşmadığını tespit edilmiştir (Karademir & Kurnaz, 2020).

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin farklı değişkenler çerçevesinde incelendiği bir çalışmada, yabancılaşmanın yalnızlık düzeyine olan etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçları irdelendiğinde erkek öğrenciler kendilerini daha yalnız hissederken, aynı zamanda eğitim gördüğü bölümden memnun olmayan bireylerin de yalnızlık hissi taşıdığı görülmektedir. Kendilerini yalnız hisseden bu bireyler yalıtılmışlık ve güçsüzlük gibi yabancılaşmanın alt boyutlarında pozitif yönde anlamlı sonuçlar verirken, kural tanımama ve yalnızlık arasındaki ilişkileri negatif yönde anlamlıdır (Atli et al., 2015).

Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıkları ile dijital ortamda yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki "İnternet Bağımlılık Ölçeği" ve "Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği" kullanılarak yapılmıştır. Farklı fakültelerde okuyan 280 öğrenci üzerinde yapılan bu çalışmada araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğrencilerin genel olarak internet bağımlılıklarının orta düzeyde olduğu, kontrol kaybı,

çevrimiçi kalma isteği düzeyleri orta iken bu olumsuzluk düzeylerinin sosyal ilişkilerde düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin aşırı internet kullanımı nedeniyle insanlar ile aralarındaki ilişkilerde yaşanan olumsuzluklar ile sosyal ilişkilerde olumsuzluğun artması ve sanal ortam yalnızlık düzeyinin yükseldiği vurgusu yapılmaktadır (Çimen, 2018).

Lise öğrencileri üzerinde yürütülen ve UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin kullanıldığı bir çalışmada, yalnızlık ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki etkileşim araştırılmış; elde edilen analizler, öğrencilerin yalnızlık puanları ile akıllı telefon bağımlılığı arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı bağlantı bulunduğunu ortaya çıkarmıştır (Çakır & Oğuz, 2017).

Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ile akademik öz yeterlilik ve yalnızlık arasındaki bağı inceleyen bir çalışmada, UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular, sosyal medya bağımlılığı ile akademik öz yeterlilik arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunduğunu ortaya koyarken; sosyal medya bağımlılığı ile yalnızlık düzeyleri arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bağlantı saptanmıştır (Güner et al., 2022).

UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin uygulandığı bir çalışmada, lise ve üniversite öğrencilerinde internet kullanımına bağlı olumsuzlukların, algılanan iyilik hali ve yalnızlıkla nasıl ilişkili olduğu araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin yalnızlık düzeyleri problemli internet kullanımı ile anlamlı ve pozitif bir bağlantı göstermektedir (Çağır & Gürgan, 2010).

Aile aidiyeti ve yalnızlık arasındaki ilişkinin tespiti için UCLA Yalnızlık Ölçeği ile yapılan başka bir çalışmada ise, 234 öğrenci ile araştırma yapılmış, aile aidiyetinin yalnızlığa etkisi pozitif yönde anlamlı bir ilişkide bulunurken, öğrencilerin yalnızlık düzeyleri düşük, aile aidiyetleri yüksek çıkmıştır. Yaş, sınıf ve kardeş sayısı gibi değişkenlerin durumu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Korkut & Gençtürk, 2020).

Yapılan çalışmalar irdelendiğinde, yalnızlık faktörünün pek çok açıdan değerlendirildiği fakat internet bağımlılığı ile yalnızlık durumu arasındaki çalışmaların meslek bazlı yapılmadığı tespit edilmiş olup, bu çalışma kapsamında internet kullanımını mesleki olarak da fazlaca kullanması gereken moda ve ilgili bölümlerde okuyan ya da mezun olmuş bireylerin, internet bağımlılıklarının yalnızlık düzeylerine etkisi incelenmiştir. Çalışma ile ilgili literatürdeki eksiklik değerlendirildiğinde, araştırma sonuçlarının literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu amaçla oluşturulan araştırmanın hipotezleri aşağıda yer almaktadır.

$H1_a$. Cinsiyet değişkeni açısından internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

$H1_b$. Cinsiyet değişkenine göre yalnızlık düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gözlenmemektedir.

$H2_a$. Medeni durum değişkeni açısından internet bağımlılığı düzeylerinde anlamlı farklılık ortaya çıkmamaktadır.

$H2_b$. Medeni durum değişkeni ile yalnızlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

$H3_a$. Öğrenciler ile mezunların internet bağımlılığı düzeyleri karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir.

$H3_b$. Öğrenciler ve mezunların yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

$H4_a$. Çalışma durumunun internet bağımlılığı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.
$H4_b$. Çalışma durumunun yalnızlık düzeyleri üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı etkisi yoktur.

$H5_a$. Yaş grupları arasında internet bağımlılığı düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmamaktadır.

$H5_b$. Yaş grupları arasında yalnızlık düzeylerinde anlamlı farklılık söz konusu değildir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

İnternet bağımlılığının yalnızlık düzeyleri ile etkileşimini ortaya çıkarmayı amaçlayan inceleme, nicel paradigma temelinde tasarlanmış ve betimsel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama deseni ile uygulanmıştır. Kesitsel tarama modeli, tanımlı bir zaman dilimi içerisinde, sınırlı bir evrende yer alan bireylerin ya da grupların çeşitli özelliklerini, tutumlarını ve davranışlarını tanımlamaya yönelik bir araştırma desenidir. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve mevcut durumu anlamlandırmak açısından yaygın olarak tercih edilen bir bu model, sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2016).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, üniversitelerin moda tasarımı, tekstil tasarımı ve moda yönetimi gibi bölümlerinde öğrenim görmekte olan veya bu bölümlerden mezun olmuş 18 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Ancak, anakütlenin tam olarak belirlenememesi nedeniyle, olasılıksız kolayda örnekleme yöntemi örnekleme tekniklerinden biri olarak seçilmiştir. Örneklem seçim sürecinde, kolayda örnekleme yöntemine ek olarak kartopu örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. İlk aşamada, araştırmacının ulaşabileceği bireyler belirlenmiş ve çalışmaya katılmaları sağlanmıştır. Daha sonra, bu bireylerden, çalışmanın kapsamına

uygun olabilecek diğer kişileri önermeleri istenerek kartopu örnekleme tekniği uygulanmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi, özellikle ulaşılması güç veya belirli bir özellik taşıyan bireylerden oluşan popülasyonlara erişim sağlamada etkili bir strateji olarak bilinmektedir (Creswell, 2014).

Etik kurul onayının alınmasının ardından, araştırmaya katılım için gönüllü olduğunu beyan eden bireylere anket uygulanmış ve 398 kişiden veri elde edilmiştir. Katılımcıların 103'ü erkek, 295'i ise kadındır. Analiz gerçekleştirilirken, hatalı ve/veya eksik yanıtlar içeren 16 anket formu veri setinden çıkarılmış olup, nihai analizler 382 geçerli anket formu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, araştırmanın örneklemi 382 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu araştırmada, verilerin elde edilmesinde temel yöntem olarak anketten yararlanılmıştır. Anketler, katılımcılara çevrim içi ve yüz yüze ulaştırılmıştır. Araştırmada kullanılan form; iki farklı ölçek ile bir kişisel bilgi formunu içeren üç bölümden meydana gelmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma sırasında veri toplama amacıyla başvurulan anket formu, üç bölüm halinde düzenlenmiştir.

1.Kişisel bilgi formu: Ankete katılanların cinsiyet, yaş, mezuniyet durumu, çalışma durumu ve medeni durumu betimlemeye ilişkin sorular yer almaktadır.

2.İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Araştırmada, Young tarafından oluşturulan ve Bayraktar'ın Türkçe uyarlamasını yaptığı ölçek veri toplama sürecinde temel araç olarak uygulanmıştır (Bayraktar, 2001; Young, 1998). İnternet bağımlılığını ölçmek için yaygın olarak kullanılan bu ölçek, tek boyutlu bir yapıda düzenlenmiş 20 maddeden meydana gelmiştir ve altılı Likert tipi derecelendirme sistemi ile yanıtlanmaktadır. Katılımcılar, "hiçbir zaman" (0 puan) ile "devamlı" (5 puan) arasında değişen seçenekleri işaretleyerek ölçeğe yanıt vermektedir. Bu derecelendirme, yanıtların derecesine göre internet kullanımının yoğunluğunu ve bireylerde bağımlılık belirtilerini saptamaya yardımcı olmaktadır.

Ölçek, katılımcıların verdikleri yanıtlara göre toplamda 0 ila 100 arasında bir puan almalarını sağlar. Bu puanlar, bireylerin internet kullanım alışkanlıklarını ve olası bağımlılık durumlarını sınıflandırmak amacıyla üç kategoriye ayrılmıştır:

• 0-49 puan arası: İnternet kullanımında bağımlılık semptomları göstermeyenler.
• 50-79 puan arası: İnternet kullanımında sınırlı semptom gösterenler.
• 80-100 puan arası: İnternet bağımlısı olarak değerlendirilenler.

Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği, bireylerin internet bağımlılığı düzeyinin arttığını gösterir. Bu sınıflama, bireylerin internet kullanım alışkanlıklarının psikolojik ve sosyal boyutlardaki etkilerini daha iyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır ve bireylerin internet bağımlılığı belirtilerine dair genel bir çerçeve sunmaktadır. Çalışmada bu ölçek kullanılarak, internet bağımlılığına dair bireysel ve demografik değişkenlerin etkisi incelenmiştir.

3.UCLA Yalnızlık Ölçeği: Bu araştırmada katılımcıların yalnızlık düzeylerini ortaya koymak için UCLA Yalnızlık Ölçeği tercih edilmiştir. Ölçeğin ilk versiyonu Russel, Peplau ve Ferguson tarafından hazırlanmış; ardından Russel, Peplau ve Cutrona tarafından revize edilmiş ve Demir tarafından Türkçeye kazandırılmıştır (Demir, 1989; Russell et al., 1980; Russell et al., 1978). UCLA Yalnızlık Ölçeği, yalnızlık düzeyini tespit etmek için yaygın olarak kullanılan, 4'lü Likert tipi bir yapıdadır ve katılımcılar "1=Hiç" ile "4=Her zaman" arasında değişen seçenekleri işaretleyerek ölçeği tamamlar. Yalnızlık hissini belirlemek üzere geliştirilmiş olan bu ölçek, arkadaşlardan yoksunluk hissinin sıklığı ya da kimsenin olmadığını düşünme sıklığını ölçen ifadeler içeren toplam 20 maddeden oluşur ve tek boyutlu bir yapıda kurgulanmıştır.

Ölçek uygulandıktan sonra alınabilecek puan aralığı 20 ile 80 arasında değişmekte olup, puanın yüksekliği kişinin yalnızlık düzeyinin yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin orijinal formunda yapılan revize çalışmasında, iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,94 olarak elde edilmiş ve ölçeğin test-tekrar test güvenirliği 0,73 katsayısı ile doğrulanmıştır (Russell et al., 1980). Demir tarafından yapılan Türkçe uyarlama çalışmasında ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,96, Beş haftalık arayla yapılan test-tekrar test uygulamasında güvenirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur (Demir, 1989). Bu değerler, ölçeğin Türkçe formunun yüksek güvenirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Russell tarafından bildirilen daha sonraki çalışmalarda, UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin güvenirlik katsayısının 0,89 ile 0,94 arasında değiştiği ifade edilmiştir (Russell, 1996). Bu yüksek güvenirlik katsayıları, ölçeğin yalnızlık düzeyini güvenilir bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. Ölçekte, yalnızlık ile ilgili belirli maddeler ters puanlanmakta olup, ters puanlanmış maddeler şunlardır: 1, 5, 6, 9 ile 10, 15, 16 ve 19, 20. Söz konusu maddeler, puanlanırken ters çevrilerek toplam puan hesaplanmasına dahil edilir.

UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları, yalnızlık düzeylerinin doğru ve güvenilir bir şekilde ölçülmesi için bu ölçeğin uygun bir araç olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. İnternet Bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Düzeyleri için Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

Ölçekler	N	İstatistik	p
İnternet Bağımlılığı	382	0,071	0,001
UCLA Yalnızlık	382	0,119	0,001

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, internet bağımlılığı ve UCLA yalnızlık düzeyleri ölçekleri için p değerinin p = 0.001 olduğu tespit edilmiştir. Likert tipi ölçeklerin (beşli veya yedili) sürekli veri olarak değerlendirilmesi yaygın bir uygulama olup, bu ölçeklere ilişkin çarpıklık ve basıklık analizleri genellikle normal dağılım varsayımını test etmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Ancak, bu analizlerden elde edilen sonuçların normallik varsayımını desteklememesi durumunda, "verilerin normal dağıldığı" şeklindeki kabulün geçerliliği ortadan kalkmaktadır (Şencan ve Fidan, 2020, s. 646). p>0.05 koşulunun sağlanamaması nedeniyle normallik varsayımının değerlendirilmesinde çarpıklık, basıklık, Histogram, Q-Q Plot ve Box Plot grafikleri de incelenmiş olup aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Hesaplanan Değerler

Ölçekler	N	En Düşük	En Yüksek	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
İnternet Bağımlılığı	382	20	100	51,28	16,13	0,612	0,269
UCLA Yalnızlık	382	20	65	51,43	7,101	1,527	3,807

Dağılımın normalliğini değerlendirmek amacıyla verilerin çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanarak yorumlanmıştır. İnternet Bağımlılığı Ölçeği'ne ait çarpıklık değeri 0,612 ve basıklık değeri 0,269 olup, bu değerler ±1 sınırları içinde yer almakta ve sonuçlar verilerin dağılımının normalliğe yakın bir özellik gösterdiğini işaret etmektedir. UCLA Yalnızlık Ölçeği için ise çarpıklık değeri −1,527 ve basıklık değeri 3,807 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, yalnızlık puanlarının normal dağılımdan belirgin bir şekilde saptığını ve verilerin sola çarpık, sivri (leptokurtik) bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, parametrik olmayan istatistiksel yöntemler analiz sürecinde tercih edilmiştir. Dolayısıyla çalışmada, non-paremetrik testler kullanılarak değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın temel amacı iki sürekli değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak olduğundan, korelasyon analizi ile değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: İnternet Bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Düzeyleri İçin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Test	r	df	p
İnternet Bağımlılığı – UCLA Yalnızlık Düzeyi	Spearman rho	0,049	380	,338
	Kendall Tau-B	0,034		,343

Değişkenlerin normal dağılım göstermediği saptandığından, analizlerde non-parametrik yöntemler tercih edilmiştir. İnternet kullanımı ve UCLA Yalnızlık Düzeyi arasındaki ilişki Spearman rho ve Kendall Tau-B korelasyon katsayısı ile incelenmiş ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Elde edilen katsayılar pozitif yönlü olmakla birlikte, 0,05 anlamlılık eşiğinin oldukça üzerinde kalmaktadır. Bu durum, örneklemdeki moda eğitimi alan bireyler için internet bağımlılığı düzeyindeki artışın, doğrudan UCLA Yalnızlık Düzeyinde bir artışa yol açmadığını veya bu ilişkinin doğrudan bir bağlamda kurulmadığını göstermektedir. İlişkinin anlamsız olmasının demografik değişkenlerle olan bağını derinlemesine incelemek ve değişkenler arasındaki maskelenmiş (suppressed) etkileri açığa çıkarmak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya katılan ve veri toplama aracı olan anketi cevaplayan 382 bireyin demografik bilgileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. Demografik Veri Sonuçları

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	99	25,91
	Kadın	283	74,08
Yaş	18-20	174	45,5
	21-30	140	36,6
	31-40	38	9,9
	41-50	24	6,3
	51 ve Üstü	6	1,6
Mezuniyet Durumu	Öğrenci	263	68,84
	Mezun	119	31,15
Medeni Durum	Bekar	315	82,5
	Evli	67	17,5
Çalışma Durumu	Öğrenci	197	51,57
	Çalışıyor	87	22,77
	Öğrenci- Çalışıyor	79	20,68
	İşsiz	19	4,97
Toplam		**382**	**100**

Araştırmaya katılan toplam 382 kişinin demografik özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde, örneklem grubunun büyük bir kısmını kadın katılımcıların 283 (%74,08) oluşturduğu, erkek katılımcı oranının ise 99 (%25,91) bireyden oluştuğu görülmektedir. Yaş dağılımı dikkate alındığında en yüksek katılım oranı 174 (%45,5) ile 18-20 yaş grubuna aittir; bunu 140 (%36,6) ile 21-30 yaş grubu izlemektedir. Daha ileri yaş gruplarında katılım oranları giderek azalmaktadır; 31-40 yaş grubunda 38 (%9,9), 41-50 yaş grubunda 24 (%6,3), 51 yaş ve üzeri grupta ise 6 (%1,6) katılım oranı görülmektedir. Bu dağılım, katılımcıların büyük çoğunluğunun genç yaş grubundan oluştuğunu göstermektedir.

Katılımcıların mezuniyet durumuna bakıldığında, 263 (%68,84)'ü hâlen öğrenci iken, 119 (%31,15)'i mezun olan bireylerden oluşmaktadır. Bu durum, örneklem grubunun çoğunluğunun öğrenim sürecinde olduğunu göstermektedir. Medeni duruma göre dağılımda ise katılımcıların 315 (%82,5)'inin bekar olduğu, 67 (%17,5)'inin ise evli olduğu görülmektedir; bu oran, araştırmanın

bekar bireylerin ağırlıklı olduğu bir örneklem üzerinden yapıldığını ortaya koymaktadır.

Çalışma durumu incelendiğinde ise katılımcıların 197 (%51,57)'si yalnızca öğrenci olduğunu belirtmişken, 87 (%22,77)'si çalışmakta, 79 (%20,68)'i hem öğrenci olup hem de çalışmakta ve 19 (%4,97) 'si işsiz olduğunu ifade etmiştir. Bu veriler, araştırma grubunun yarısından fazlasının yalnızca eğitim hayatına odaklandığını, ancak önemli bir kısmının aynı zamanda çalıştığını veya işsiz olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında verilerin analizi öncesinde, internet bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Ölçeği verilerinin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir. Yapılan normallik testleri sonucunda, internet bağımlılığı ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeğine ilişkin verilerin normal dağılıma uygunluk göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle, bu değişkenlerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Analiz sürecinde, verilerin dağılım özelliklerine uygun istatistiksel yöntemlerin kullanılmasıyla güvenilir ve geçerli sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir. Değişkenlerin karşılaştırılması ve ilişkilerinin değerlendirilmesinde parametrik olmayan testler kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından internet bağımlılığı ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeğine ilişkin verilerin normal dağılıma uygunluk göstermediği tespit edildiğinden parametrik varsayımların sağlanmadığı durumlarda kullanılan Mann-Whitney U testiyle analiz yapılmıştır.

Tablo 5. Mann-Whitney U Testi ile İncelenen Cinsiyet Değişkenine Göre İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık Düzeylerinin Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İnternet Bağımlılığı	Erkek	99	205,89	20383,5	12583,5	0,13
	Kadın	283	186,46	52769,5		
UCLA Yalnızlık	Erkek	99	169,13	16744	11794	0,01
	Kadın	283	199,33	56409		

Tablo 5'e göre, internet bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında, analiz sonuçları, internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir (p=0,13). Bu sonuç, erkek ve kadın bireylerin internet bağımlılığı düzeylerinin istatistiksel olarak benzer olduğunu ve cinsiyetin internet bağımlılığı üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Diğer bir deyişle, internet bağımlılığı açısından kadın ve erkekler arasında belirgin bir farklılık bulunmamaktadır.

Analiz sonuçlarına göre yalnızlık düzeyleri, cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı biçimde farklılık göstermektedir (p=0,01). Kadınların yalnızlık düzeyi ortalama sıra puanı, erkeklere kıyasla anlamlı ölçüde daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, kadınların yalnızlık düzeylerinin erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazla olduğunu göstermektedir. Cinsiyetin yalnızlık üzerinde etkili bir faktör olduğu ve kadınların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek yalnızlık puanlarına sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. İnternet Bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Düzeylerinin Medeni Durum Değişkeni Açısından Mann-Whitney U Testi ile Elde Edilen Sonuçları

	Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İnternet Bağımlılığı	Bekar	315	202,5825397	63813,5	7061,5	0,001
	Evli	67	139,3955224	9339,5		
UCLA Yalnızlık	Bekar	315	187,552381	59079	9309	0,12
	Evli	67	210,0597015	14074		

Tabloda görülen Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, internet bağımlılığı ve UCLA yalnızlık düzeyleri medeni durum değişkenine göre incelenmiştir. İnternet bağımlılığı açısından bekar bireylerin, evli bireylere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir (p=0,001). Bu sonuç, bekar bireylerin interneti daha yoğun ve bağımlılık düzeyinde kullanma eğiliminde olabileceklerini göstermektedir. Diğer bir deyişle, medeni durumun internet bağımlılığı üzerinde etkili olduğu ve bekar bireylerin evli bireylere göre daha yüksek internet bağımlılığı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Yalnızlık düzeyleri açısından incelendiğinde ise, bekâr ve evli katılımcılar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p=0,12). Bu sonuç, bekar ve evli bireylerin yalnızlık düzeylerinin istatistiksel olarak benzer olduğunu ve medeni durumun yalnızlık üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, bireylerin yalnızlık düzeyleri medeni durumdan bağımsız olarak benzerlik göstermektedir.

Tablo 7. İnternet Bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Düzeylerinin Mezuniyet Durumu Açısından Mann-Whitney U Testi ile Elde Edilen Sonuçları

	Mezuniyet Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra toplamı	U	P
İnternet Bağımlılığı	Öğrenci	263	194,40	51138	14875	0,43
	Mezun	119	185,00	22015		
UCLA Yalnızlık	Öğrenci	263	189,14	49743,5	15027	0,53
	Mezun	119	196,72	23409,5		

Tablo 7'de görülen Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeyleri mezuniyet durumu değişkenine göre incelendiğinde, öğrenciler ve mezunlar arasında her iki değişken açısından da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. İnternet bağımlılığı açısından, öğrencilerin ve

mezunların bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p=0,43). Bu bulgu, öğrenci veya mezun olma durumunun internet bağımlılığı düzeyleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Benzer şekilde, UCLA Yalnızlık Düzeyleri açısından da öğrenciler ve mezunlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0,53). Bu sonuç, öğrenci veya mezuniyet durumunun bireylerin yalnızlık düzeylerini etkilemediğini ve yalnızlık düzeylerinin her iki grup arasında benzer olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak, mezuniyet durumu değişkeninin internet bağımlılığı ve yalnızlık üzerinde anlamlı bir etkide bulunmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 8. İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis H Testi ile Elde Edilen Sonuçları

Çalışma durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Öğrenci	197	200,63	3	1,151	0,404
Çalışıyor	87	182,23			
Öğrenci-Çalışıyor	79	179,35			
İşsiz	19	189,76			

Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre, internet bağımlılığı düzeyleri çalışma durumu değişkenine göre incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (χ^2 = 1,151; p = 0,404). Çalışma durumuna göre grupların sıralama ortalamaları karşılaştırıldığında, yalnızca öğrenci olanların internet bağımlılığı sıralama ortalamasının (200,63) diğer gruplardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Bu farkların tesadüfi olduğu ve değişkenin internet bağımlılığı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. UCLA Yalnızlık Düzeylerinin Çalışma Değişkeni Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Çalışma durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Öğrenci	197	183,98	3	2,293	0,404
Çalışıyor	87	192,7			
Öğrenci-Çalışıyor	79	215,8			
İşsiz	19	162,97			

Yalnızlık düzeylerinin çalışma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir (χ^2 = 2,293, sd = 3, p = 0,404). Elde edilen p> 0,05 olduğu için, çalışma durumu değişkenine göre yalnızlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. En yüksek sıra ortalamasının hem öğrenci hem çalışanlar grubunda bulunmasına rağmen, ortaya çıkan değer istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde değildir. Sonuç olarak, çalışma durumu değişkeninin UCLA Yalnızlık Düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 10. İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Yaş Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi İle Elde Edilen Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
18-20 yaş	174	206,85	3	14,675	0,002
21-30 yaş	140	191,38			
31-40 yaş	38	172,41			
41-50 yaş	30	127,22			

Yaş değişkeninin analizinde 51 ve üstü yaş grubu 6 birey bir üst gruba dahil edilmiştir. Analizde, Kruskal-Wallis H testi bulguları internet bağımlılığı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (χ^2 = 14,675; p = 0,002). Sıra ortalamaları incelendiğinde, en yüksek internet bağımlılığı puanlarının 18–20 yaş grubunda (Ort. sıra = 206.85) olduğu, bunu sırasıyla 21–30 yaş (Ort. sıra = 191.38), 31–40 yaş (Ort. sıra = 172.41) ve 41–50 yaş (Ort. sıra = 127.22) gruplarının izlediği görülmektedir. Bu dağılım, yaş ilerledikçe internet bağımlılığı düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

Yaş grupları arasındaki farkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Dwass–Steel–Critchlow–Fligner post-hoc testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre:

- 18–20 yaş grubu, 41–50 yaş grubuna kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek internet bağımlılığı puanına sahiptir (W = −5.40, p <0,001).
- 21–30 yaş grubu, 41–50 yaş grubuna kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek internet bağımlılığı puanına sahiptir (W = −3.98, p = 0,025).
- Diğer yaş grupları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p> 0,05).

Bu bulgular, genç yaş gruplarının (özellikle 18–30 yaş arası) internet kullanımına daha bağımlı olma eğiliminde olduğunu, yaş ilerledikçe bağımlılık düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

Tablo 11. UCLA Yalnızlık Düzeylerinin Yaş Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis H Testi ile Elde Edilen Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
18-20 yaş	174	192,38	3	2,56	0,465
21-30 yaş	140	183,01			
31-40 yaş	38	214,42			
41-50 yaş	30	219,17			

UCLA Yalnızlık Düzeylerinin yaş faktörüne göre değişkenlik gösterip göstermediğini değerlendirmek için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur (χ^2 = 2,6,

sd = 3, p = 0,465). Elde edilen p > 0,05 olduğu için, yaş değişkenine göre düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu bulgu, farklı yaş gruplarındaki bireylerin söz konusu değişken açısından benzer düzeylerde değerlere sahip olduğunu göstermektedir. 31–40 yaş ve 41–50 yaş gruplarının sıra ortalamaları daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

İnternet kullanımı ile UCLA Yalnızlık Düzeylerinin arasındaki ilişki incelenmiş; ancak değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Elde edilen katsayıların pozitif yönlü olmasına rağmen anlamlılık eşiğinin üzerinde kalması, örneklemdeki moda eğitimi alan bireyler için internet kullanımı düzeyindeki artışın doğrudan bir yalnızlık artışına yol açmadığını göstermektedir. Söz konusu ilişkinin demografik değişkenlerle olan bağını araştırmak amacıyla Tablo 12'de sunulan çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 12: İnternet Bağımlılığı ve UCLA Yalnızlık Düzeylerine Etki Eden Faktörler İçin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	SE	t	p
Sabit	50,9395	1,6924	30,099	<.001
İnternet Bağımlılığı	0.0485	0,0229	2,1161	0.035
Cinsiyet				
Erkek-Kadın	-1,8126	0,8449	-2,1454	0.033
Mezuniyet:				
Öğrenci-Mezun	-1,3845	1,5946	-0.8683	0.386
Medeni Durum				
Bekar-Evli	-0.8999	1,3203	-0.6816	0.496
Çalışma Durumu				
Öğrenci-Çalışıyor	1,4678	1,7581	0.8349	0.404
Çalışan Öğrenci – Çalışıyor	3,0533	1,6723	1,8259	0.069
İşsiz-Çalışıyor	-1,3455	1,7933	-0.7503	0.454
Yaş				
18-20 ve 31-40	-0.9718	1,6055	-0.6053	0.545
21-30 –ve31-40	-1,5393	1,4541	-1,0586	0.290
41-50 ve 31-40	-0.7254	1,8634	-0.3893	0.697
51+ ve 31-40	-8,2192	3,1600	-2,6010	0.010

Çoklu doğrusal regresyon analizinde artıklar ve çoklu doğrusal bağlantı kontrol edilmiştir. Analizde, yalnızlık düzeyini yordamak amacıyla kurulan çoklu doğrusal regresyon modeli genel olarak anlamlı bulunmuştur, $F(12, 369)=1,89$, $p=,034$. Modelin çoklu korelasyon katsayısı $R=.241$'dir ve açıklanan varyans $R^2=,058$ (düzeltilmiş $R^2=.027$) düzeyindedir. Modelin hata ölçütü RMSE=6,89 olarak hesaplanmıştır. İnternet bağımlılığı, yalnızlık puanını pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordamaktadır. (B = 0,0485, SE = 0,0229, t = 2,116, p = 0,035). Bu durum, internetin yalnızlık üzerindeki gerçek etkisinin ancak bireysel ve sosyo-ekonomik arka plan değişkenleri sabitlendiğinde ortaya çıktığını kanıtlamaktadır. Buna göre diğer değişkenler kontrol altında tutulduğunda internet bağımlılığı puanındaki 1 birimlik artış, yalnızlık puanında yaklaşık 0,05 puanlık artışla ilişkilidir. Cinsiyet açısından, erkeklerin kadınlara göre yalnızlık puanlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (B = -1,8126, p = 0,033). Yaş değişkeninde ise 51+ yaş grubu, referans grup olan 31–40 yaş grubuna kıyasla yalnızlık puanında anlamlı düzeyde daha düşük puan almaktadır (B = -8,2192, t = -2,601, p = 0,010). Mezuniyet, medeni durum ve çalışma durumuna ilişkin katsayılar istatistiksel olarak anlamlı değildir (p> 0,05); yalnızca "çalışan öğrenci–çalışıyor" karşılaştırması sınırda kalmıştır (p = 0,069).

Tartışma ve Sonuç

Moda eğitimi, görsel içerik üretimi ve paylaşımı üzerine kurulu bir öğrenme ekosistemine sahip olup, sosyal platformların yoğun kullanımı ile karakterize bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenciler trend analizi, ilham panoları, görsel referans arşivleme, marka ve koleksiyon incelemesi, hatta kişisel portfolyo sunumları için Instagram ve Pinterest gibi platformlardan sürekli yararlanmaktadır. Bu kullanım, akademik üretimle iç içe geçtiğinde çevrim içi kalma süresini artırabilmekte ve eğitsel amaçlı kullanım ile kontrol kaybı arasındaki sınır aşılabilmektedir. Bu nedenle moda öğrencilerinin dijital ortamlara maruziyeti yalnızca serbest zaman etkinliği değil, aynı zamanda mesleki gerekliliklerle de ilişkilidir. Çalışmanın bulguları bu özgül bağlamda değerlendirildiğinde, internet bağımlılığı düzeyinin yalnızca bireysel eğilimlerle değil, eğitimsel pratiklerle kesişen bir risk alanı oluşturduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada, katılımcıların internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeyleri demografik özellikler (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezuniyet ve çalışma durumu) doğrultusunda değerlendirilmiş ve anlamlı farkların olup olmadığı incelenmiştir.

Cinsiyetin internet kullanım alışkanlıkları üzerindeki etkisi çeşitli çalışmalarda incelenmiştir. Bazı araştırmalarda erkek bireylerin dijital oyunlar, teknoloji ve çevrimiçi aktivitelerle daha fazla vakit geçirdiği vurgulanmış (Kandell, 1998), bazı çalışmalarda ise bu farkın giderek azaldığı ve kadınların da benzer yoğunlukta dijital içerik tükettiği belirtilmiştir (Young, 1998; Griffiths, 2000). Son yıllarda sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte kadınların da internet kullanım süresinin arttığı gözlenmiştir. Bu bağlamda, cinsiyetin internet bağımlılığı üzerinde belirleyici bir değişken olmayabileceği varsayılmaktadır. Günümüzde internet kullanımın artması ve özellikle her bilginin dijital ortama taşınması ve rahat erişimi sayesinde Z-Kuşağı olarak adlandırılan gençlerimizin ve mezunlarımızın da yapılan çalışmalarda cinsiyet farkı olmaksızın durumun bağımlılığa evrildiğini gösteren veriler paylaşılmaktadır (Basmacı et al., 2022). Araştırmada internet bağımlılığı açısından cinsiyetin anlamlı bir etkisi bulunmamış, erkek ve kadın katılımcıların internet bağımlılığı düzeyleri benzer bulunmuştur. Bu durum, internet bağımlılığı konusunda cinsiyet farkının belirgin olmadığını göstermektedir.

Yalnızlık, bireyin öznel sosyal ilişki yetersizliği algısıdır. Kadınların duygusal açıdan daha açık ve sosyal ilişkilere daha

duyarlı oldukları, bu nedenle yalnızlık hissine daha yatkın oldukları yönünde bulgular bulunmasına rağmen (Demir, 1989; Yılmaz et al., 2022), bazı araştırma bulguları, gözlenen farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir düzeye ulaşmadığını göstermektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinin esnemesiyle birlikte, yalnızlık deneyimi cinsiyetler arasında benzerlik göstermeye başlamıştır. Analiz sonuçları, yalnızlık düzeylerinin cinsiyet faktörüne bağlı anlamlı bir farklılık sergilediğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda kadınların yalnızlık puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu veri, yalnızlık ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin cinsiyet perspektifinden incelenmesinin önemini vurgulamaktadır. Yılmaz ve arkadaşlarının çalışması da kadın bireylerin yalnızlık düzeylerinin erkek bireylere göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır (Yılmaz et al., 2022). Bu durum, kadınların yalnızlık hissine yönelik daha fazla sosyal destek gereksinimi olabileceğini ve cinsiyete dayalı yalnızlık ve bağımlılık ilişkilerini anlamaya yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Evli bireylerin sosyal destek düzeyleri daha yüksek olabileceğinden interneti sosyal boşlukları doldurmak için kullanma olasılıkları daha düşük olabilir (Caplan, 2003). Ancak günümüzde evli ve bekar bireyler benzer dijital alışkanlıklar geliştirmekte; iş, eğitim ve sosyal yaşam internet üzerinden yürütülmektedir. Bu durum, medeni durumun internet bağımlılığı üzerindeki etkisini azaltmaktadır. Dolayısıyla medeni durumun internet bağımlılığı düzeyleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmayabileceği varsayılmıştır.

Literatürdeki bazı bulgular, bekâr bireylerin yalnızlık düzeylerinin evli bireylere göre daha yüksek seyrettiğini göstermektedir (Demir & Buğa, 2019). Ancak yalnızlık bireyin çevresinde insan olup olmamasından çok, bu ilişkilerin doyuruculuğu ile ilgilidir. Evli bireyler de doyumsuz ilişkilere sahip olduklarında yalnız hissedebilmektedir. Bu nedenle, medeni durum tek başına yalnızlık düzeylerini belirleyen bir faktör olmayabilir.

Bireylerin öğrencilik veya mezuniyet durumlarının internet kullanım alışkanlıklarını ve yalnızlık düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Öğrenciler hem akademik gereklilikler hem de sosyal etkileşim ihtiyaçları doğrultusunda interneti yoğun bir biçimde kullanmaktadır. Mezun bireyler ise iş yaşamı, sosyal medya kullanımı ve bilgiye erişim amacıyla internetten aktif biçimde yararlanmaktadır. Öğrenciler ve mezun bireyler dijital ortamlarda benzer sürelerde zaman geçirebilmektedir. Literatürde öğrenim sürecinde olmanın internet bağımlılığına etkisi konusunda ortak bir görüş birliği bulunmamaktadır. İnternet kullanım düzeyinin bireyin eğitim durumu ya da öğrencilik statüsünden çok, kullanım amacı ve bireysel ihtiyaçlarıyla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle öğrencilik durumu, internet bağımlılığı üzerinde belirleyici bir faktör olmayabilir

Üniversite öğrencileri çeşitli sosyal çevrelere ve etkileşim olanaklarına sahip olsalar da mezun bireyler genellikle iş ve aile odaklı bir sosyal çevreye sahiptir. Ancak yalnızlık, bireyin çevresinde kaç kişi olduğundan çok, bu ilişkilerin doyuruculuğu ve anlamlılığı ile ilgilidir. Başka bir deyişle, geniş bir sosyal çevreye sahip olmak yalnızlık hissini azaltmada tek başına yeterli değildir. Bu nedenle, öğrencilik durumu ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı bir fark beklenmeyebilir. Öğrenciler ve mezun bireyler, benzer düzeyde yalnızlık hissi yaşayabilirler.

Çalışma durumu bireylerin günlük yaşam düzenini, boş zaman miktarını ve sosyal etkileşim düzeylerini etkileyebilen önemli bir değişkendir. Çalışma yaşamında yer almayan bireylerin, diğer gruplara kıyasla daha geniş boş zaman dilimlerine sahip olmaları, internet kullanım süresinin artmasına ve buna bağlı olarak bağımlılık riskinin yükselmesine yol açabileceği düşünülmektedir. Ancak dijitalleşmenin yaşamın tüm alanlarına nüfuz etmesiyle birlikte, çalışan bireyler de gün içerisinde iş ile ilişkili ya da kişisel nedenlerle interneti yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Bu durum, internet kullanım düzeylerinin yalnızca çalışma durumu ile açıklanamayacağını göstermektedir. Dolayısıyla, bireyin çalışıyor ya da çalışmıyor olmasının internet bağımlılığı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmayabileceği varsayılmaktadır.

Benzer şekilde, çalışma durumunun yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisi de tartışmalıdır. Her ne kadar çalışan bireyler iş yaşamı yoluyla daha fazla sosyal etkileşim ortamına erişebilseler de bu etkileşimlerin niteliği yalnızlık hissini azaltmada tek başına yeterli olmayabilir. Niteliksiz veya yüzeysel sosyal ilişkiler, bireyin yalnızlık deneyimini sürdürmesine neden olabilir. Öte yandan, işsiz bireylerin sosyal bağlarının güçlü olması durumunda yalnızlık düzeyleri düşük olabilir. Bu bağlamda, yalnızlık bireysel ve ilişkisel faktörlere bağlı öznel bir deneyim olarak değerlendirilmekte; dolayısıyla yalnızlık düzeylerinin çalışma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmayabileceği öngörülmektedir.

Araştırma kapsamında çalışma durumu dört gruba ayrılarak analiz edilmiştir: "öğrenci", "çalışıyor", "öğrenci-çalışıyor" ve "işsiz". Elde edilen istatistiksel bulgular, gruplar arasında internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeyleri ekseninde anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini göstermektedir. Bu sonuç, çalışma değişkeninin her iki boyut üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını desteklemektedir.

Teknoloji kullanımının bireylerin yaşam biçimleri üzerindeki etkisi, yaş gruplarına göre farklılık gösterebilmektedir. Genç bireylerin teknolojiye daha yatkın olmaları ve çevrim içi etkileşimlere daha fazla zaman ayırmaları, internet bağımlılığı açısından bu grubu daha riskli hale getirebilmektedir (Lin & Tsai, 2002). Bununla birlikte, dijitalleşmenin iş, eğitim ve sosyal yaşam gibi alanlarda yaygınlaşması, yetişkin ve ileri yaş gruplarının da interneti etkin şekilde kullanmalarına olanak sağlamıştır. Dolayısıyla, yaş faktörünün internet bağımlılığı üzerindeki

etkisinin zamanla azalabileceği ve yaşa bağlı farklılıkların giderek azabileceği düşünülmüştür.

Benzer şekilde, yalnızlık düzeyleri de yaşa göre farklılaşabilecek bir değişken olarak değerlendirilmekle birlikte, bu farklılıklar her zaman istatistiksel olarak anlamlı olmayabilir. Geleneksel yaklaşımlarda ileri yaş gruplarının daha fazla yalnızlık yaşadığı kabul edilse de günümüzde genç bireyler dijital iletişim biçimlerinin artması, yüz yüze ilişkilerin azalması ve sosyal bağların zayıflaması gibi nedenlerle yoğun yalnızlık duyguları yaşayabilmektedir (Russell et al., 1980). Ayrıca yalnızlık, yaş faktöründen çok bireysel, kültürel ve ilişkisel dinamiklerle şekillenmektedir. Bu çerçevede, yalnızlık düzeylerinin yaş grupları arasında anlamlı farklılık göstermeyebileceği öngörülmüştür.

Ancak araştırma bulguları, bu varsayımların aksine yaş değişkeninin hem internet bağımlılığı hem de yalnızlık düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki taşıdığını doğrulamıştır. En yüksek internet bağımlılığı düzeyi 18–20 yaş grubunda olduğu görülmüş ve yaş arttıkça düştüğü gözlemlenmiştir. Bu bulgu, genç bireylerin interneti daha yoğun ve potansiyel olarak problemli biçimde kullandığını ortaya koymaktadır. Yalnızlık düzeyleri açısından da benzer bir eğilim görülmüştür.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, yaş ilerledikçe hem internet bağımlılığı hem de yalnızlık düzeylerinde düşüş yaşandığı söylenebilir. Bu sonuçlar, genç bireylerin dijital ortamları daha sık kullanmalarına rağmen sosyal bağlarının zayıflığı ya da dijital iletişimin yüz yüze ilişkilerin yerini alması gibi nedenlerle yalnızlık hissini daha fazla deneyimleyebileceklerini düşündürmektedir.

Yaş değişkeninin internet bağımlılığı düzeyiyle ilişkili bulunması, dijital platformları kullanım biçimlerinin yaş gruplarına göre farklılaşmasıyla açıklanabilir. Daha genç gruplarda sosyal karşılaştırma, sürekli bağlantıda kalma ve hızlı geri bildirim döngülerinin daha yoğun yaşanması gibi unsurların bağımlılık riskini artırdığı düşünülmektedir. Buna karşılık yalnızlık, bu örneklemde daha yapısal ve süreğen bir deneyim olarak ortaya çıkmış; yani yalnızlık düzeyi, yaş grupları arasında belirgin biçimde ayrışmamıştır. Bu bulgu, moda eğitimi bağlamında sosyal etkileşimin yalnızca çevrim içi yoğunlukla değil, atölye kültürü, rekabet, performans baskısı ve aidiyet duygusu gibi daha geniş etmenlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Genel olarak, bu araştırma, internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlerden (cinsiyet, yaş, medeni durum) etkilendiğini ancak mezuniyet ve çalışma durumunun bu değişkenler üzerinde belirgin bir etki yaratmadığını ortaya koymaktadır. İnternet bağımlılığı açısından en riskli grubu bekar ve genç bireylerin oluşturduğu, yalnızlık düzeylerinin ise daha çok kadın bireylerde yüksek olduğu bulguları dikkat çekicidir.

Elde edilen bulgular tüm veriler açısından değerlendirildiğinde, tasarım sürecinin bazı aşamalarında dijital kullanımın biçim ve içerik üzerinde dolaylı etkiler oluşturabileceğini düşündürmektedir. Örneğin görsel platformların sürekli takibi, form ve siluet kararlarında benzeşmeye, doku ve yüzey seçimlerinde hızlı tüketilen trendlerin tekrarına ve kullanım alanı kurgusunda anlık etkileşim odaklı tercihlere yol açabilir. Ayrıca yoğun çevrim içi maruziyet, estetik değerin değerlendirilmesinde dış geri bildirimlere aşırı bağımlılık ve tasarım öz yeterliği üzerinde dalgalanmalar gibi süreçsel riskler doğurabilir. Bu bağlamda internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeylerinin birlikte ele alınması, tasarım üretiminin sürdürülebilirliği ve yaratıcı karar kalitesi açısından önem taşımaktadır.

Bulguların koleksiyon veya ürün geliştirme süreçlerine entegrasyonu sayesinde, eğitim ortamlarında tasarım sürecinin dijital aşamalarını yapılandırma yolunun kullanımı mümkündür. Örneğin trend araştırması ve görsel tarama etkinlikleri için süre sınırı belirlenmesi, çevrim içi araştırmanın çevrim dışı eskiz ve prototipleme oturumları ile dengelenmesi ve portfolyo paylaşımlarında geri bildirimlerin sağlanması ile, bireylerin dijital kaynaklardan yararlanmayı sürdürürken aşırı kullanımın üretim sürecine olası olumsuz etkilerini azaltabilmesinin sağlanacağı düşünülmektedir.

İnternet bağımlılığı ile UCLA Yalnızlık Düzeyleri arasındaki ilişki önce korelasyon analizleriyle incelenmiş ve iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu bulgu, internetin psikososyal sonuçlarının kullanımın niteliğine ve bağlama göre değişebildiğini vurgulayan çalışmalarla uyumludur. Bir yandan internet kullanımının yüz yüze etkileşimin yerini alması durumunda sosyal katılımı ve iyi oluşu olumsuz etkileyebileceği ileri sürülürken (Kraut et al., 1998), diğer yandan çevrim içi iletişimin doğru amaçla ve etkileşim odaklı biçimde kullanıldığında sosyal bağları destekleyebileceği ve yalnızlık düzeyini azaltabileceği çalışmalarda görülmüştür (Shaw & Gant, 2002; Nowland et al., 2018). Moda eğitimi bağlamında bu durum daha da belirginleşebilir; çünkü moda alanı, portfolyo üretimi, tasarım araştırması, trend takibi, dijital içerik geliştirme ve sosyal medya üzerinden görünürlük gibi internet temelli faaliyetleri eğitim sürecinin doğal bir parçası hâline getirmektedir. Bu nedenle, moda eğitimi alan bireylerde internet kullanımının önemli bir kısmının "sosyal izolasyon" değil, akademik/mesleki amaçlı ve üretim odaklı işlevler için gerçekleşmesi, internet bağımlılığı–yalnızlık ilişkisinin korelasyon düzeyinde zayıf görünmesine yol açmış olabilir.

Korelasyon katsayılarının pozitif yönde olması ilişki yönüne dair bir eğilim düşündürse de anlamlılık düzeyini aşmaması, örneklemde ilişkinin küçük kalabileceğini veya başka değişkenlerce maskelenebileceğini göstermektedir. Problemli

internet kullanımı literatürü, yalnızlıkla pozitif ilişkiler rapor etse de bu ilişkinin çoğu zaman sosyal kaygı, çevrim içi sosyal etkileşimi tercih etme, algılanan sosyal destek ve eşlik eden psikolojik belirtiler gibi değişkenlerle birlikte anlam kazandığını vurgulamaktadır (Caplan, 2007). Ayrıca Türkiye örnekleminde üniversite öğrencileriyle yürütülen araştırmalarda yalnızlık, benlik saygısı ve yaşam doyumu gibi değişkenlerin internet bağımlılığıyla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Bozoglan et al., 2013). Moda eğitimi açısından değerlendirildiğinde; atölye/stüdyo temelli derslerin gerektirdiği yüz yüze işbirliği, akran geri bildirimi ve ortak üretim süreçleri, öğrencilerin sosyal etkileşim düzeyini artırarak internet bağımlılığının yalnızlık üzerindeki olası etkisini sınırlayabilir. Bir başka ifadeyle, eğitim ortamının yapısı ve üretim odaklı süreçler, internet kullanımının yalnızlıkla ilişkisini zayıflatıcı bir bağlamsal tampon işlevi görebilir. Bu nedenle çalışmada internet bağımlılığı ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin demografik değişkenler kontrol edildiğinde nasıl değiştiğini değerlendirmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Regresyon sonuçları internet bağımlılığının yalnızlığı pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordadığını göstermiştir. Bununla birlikte modelin açıklayıcılık düzeyinin sınırlı olması (R^2'nin düşük olması), internet bağımlılığının yalnızlığı açıklamadaki katkısının görece düşük olduğuna ve pratik etkinin sınırlı olabileceğine işaret etmektedir. Literatürde de çevrim içi etkileşim ile sosyal izolasyon/yalnızlık arasındaki ilişkilerin çoğunlukla küçük etki büyüklükleriyle raporlandığı, kullanımın "aktif etkileşim" mi yoksa "pasif tüketim" mi olduğunun sonuçları değiştirebildiği belirtilmektedir (Nowland et al., 2018; Primack et al., 2017). Moda eğitiminde sosyal medya platformlarının (ör. portfolyo paylaşımı, görünürlük, müşteri/marka takibi) çoğunlukla aktif ve amaçlı kullanım biçimini teşvik etmesi, yalnızlık üzerindeki olası olumsuz etkinin zayıf kalmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Genel olarak, korelasyon analizinde anlamlı ilişki görülmemesine karşın regresyonda internet bağımlılığı katsayısının anlamlı hâle gelmesi; demografik değişkenlerin karıştırıcı/düzenleyici etkileri olabileceğini ve internet bağımlılığının yalnızlıkla ilişkisinin doğrudan değil, belirli koşullar altında ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir. Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak çalışmalarda moda eğitimi bağlamına özgü değişkenlerin modele dâhil edilmesi önerilebilir: internet kullanım amacı (tasarım araştırması/trend takibi/sosyal medya-portfolyo/iletişim), aktif–pasif kullanım, stüdyo/atölye ders yoğunluğu, akran etkileşimi ve geri bildirim sıklığı, sosyal destek ve psikolojik iyi oluş gibi değişkenlerin birlikte ele alınması ilişkiyi daha kapsamlı açıklayabilir (Caplan, 2007; Nowland et al., 2018).

Öneriler

Yapılan bu çalışma ile elde edilen veriler değerlendirildiğinde bireylerin, bireysel değil toplumsal duyarlılığının gelişmesi ve etkileşim ile sosyalleşmenin çok önemli olması düşünülerek, aşağıdaki öneriler sıralanmıştır.

• Özellikle genç grupların dijitalleşen dünya ile birlikte, her türlü bilgiye kolayca ulaştıkları görülmekte, bireysel olarak hareket etmeleri için uygun ortamlar istenmeden de olsa oluşmaktadır. Aynı anda birçok kişiye sosyal platformlardan ulaşıyor olmanın verdiği geçici mutluluk ile birlikte, bu kısa süreli etkileşimin bitmesinin ardından gerçek bir paylaşım olmaması kişileri listesi kalabalık ama sosyal hayatı yalnız bireyler olarak şekillendirmiştir. Dolayısı ile bilinçli internet kullanımı eğitimlerinin yaygınlaşması ve buna yönelik dijital farkındalık çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda "dijital iyi oluş" yaklaşımıyla; internet kullanım süresinden ziyade kullanımın amacı ve niteliğine (aktif etkileşim/üretim odaklı kullanım ile pasif tüketim/sosyal karşılaştırma odaklı kullanım ayrımı) odaklanan eğitim içeriklerinin planlanması önerilmektedir. Böylece internet kullanımının olası riskleri azaltılırken, akademik ve mesleki amaçlı kullanımın desteklenmesi mümkün olabilir.

• Bireylerin gerçek sosyalleşme alanları olan etkinlik ve faaliyetlerin cazip hale getirilmesi hatta gençlere yetki ve sorumluluk vererek bu faaliyetlerin bizzat onlar tarafından hazırlanması ve sunulması teşvik edilmeli, gençlerin sosyalleşme alanları arttırılmalı ya da kurgulanmalıdır. Özellikle üniversite ortamında kulüp faaliyetleri, atölye çalışmaları, ortak üretim temelli grup etkinlikleri ve akran mentorluk programlarıyla yüz yüze etkileşimi artıran sürdürülebilir sosyal destek mekanizmaları geliştirilmelidir. Bu tür düzenlemeler yalnızlıkla baş etmede koruyucu bir rol üstlenebilir.

• Kadın bireylerin erkeklerden daha fazla yalnızlık hissettikleri görülmekte, özellikle kadınlara yönelik yalnızlık ile başa çıkma destekleyici sosyal projelerin yapılması, toplumsal katılım etkinliklerinin arttırılması önerilmektedir. Böylece sosyal izolasyonun azaltılarak sosyal etkinlikler cazip hale getirilebilir. Ayrıca kadın öğrencilere yönelik akran destek grupları, psikolojik danışmanlık yönlendirmeleri ve güvenli sosyal öğrenme ortamlarının güçlendirilmesi; yalnızlığın azaltılmasına ve aidiyet duygusunun geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

• Medeni durum dikkate alındığında, bekâr bireylerin internet bağımlılığı puanlarının evli bireylerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bekar bireylerin interneti daha yoğun kullanarak sosyal ilişkiler kurma ya da boş zamanlarını değerlendirme eğilimine sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Literatürde, yalnız yaşayan ya da evli olmayan bireylerin çevrimiçi faaliyetlere daha fazla zaman ayırarak çevrimiçi ortamlarda sosyal destek arayışına yöneldiklerine dair bulgular bulunmaktadır. Bu doğrultuda, bekar

bireylere yönelik yüz yüze sosyal etkinliklerin artırılması ve sosyal bağları güçlendirecek programların uygulanması internet bağımlılığını azaltabilir. Bu programlarda "çevrim içi sosyal destek arayışı"nın yüz yüze destek mekanizmalarına yönlendirilmesi, sosyal bağların güçlendirilmesi ve boş zamanın yapılandırılmış etkinliklerle değerlendirilmesi (spor/kültür-sanat/atölye) önerilebilir.

• Özellikle moda okuyan ya da mezun bireylerin, dijital ortamlarda ödev, proje, araştırma vb. faaliyetler ile geçirdikleri zamanda elde ettikleri veri ya da projeleri, okul, belediye, sergi salonları ya da çeşitli bilimsel ya da iş dünyası etkinliklerinde sunmaları sağlanmalı ve böylece ürettikleri ürünler ile ilgilenen gerçek kitle ile yüz yüze etkileşim içinde olmaları için ortamların oluşturulması önerilmektedir. Bu çerçevede üniversite-sanayi işbirlikleri oldukça önemli olup, bu projelerin arttırılması gerektiği düşünülmektedir.

Moda eğitimi bağlamında, stüdyo/atölye temelli derslerin içine düzenli "kritik (critique) oturumları", grup projeleri ve sergi/defile/portfolyo sunumları gibi yüz yüze etkileşimi artıran uygulamalar yerleştirilebilir. Böylece internetin üretim amaçlı kullanımı (araştırma, trend takibi, portfolyo geliştirme) desteklenirken, öğrencilerin gerçek sosyal bağları güçlenir. Ayrıca öğrencilerin sosyal medya ve dijital platform kullanımını profesyonel amaçlarla yapılandıran (portfolyo yönetimi, etik dijital kimlik, zaman yönetimi, sosyal karşılaştırma farkındalığı) kısa modüller, internet kullanımının riskli boyutlarını azaltmaya katkı sağlayabilir.

Bu öneriler doğrultusunda yürütülecek çalışmalar, internet bağımlılığı ve yalnızlık hissi ile mücadelede toplumsal bilinç oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Çalışmanın bulguları, internet bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki ilişkinin doğrudan ve güçlü bir biçimde ortaya çıkmadığını; bununla birlikte demografik değişkenler kontrol edildiğinde internet bağımlılığının yalnızlığı küçük düzeyde yordayabildiğini göstermektedir. Bu nedenle müdahale ve önleme yaklaşımlarında yalnızca internet kullanım süresinin azaltılmasına odaklanmak yerine, kullanımın niteliğini düzenleyen "dijital iyi oluş" uygulamalarının ve yüz yüze sosyal etkileşim ile sosyal destek mekanizmalarını güçlendiren eğitim/kurumsal düzenlemelerin birlikte ele alınması önerilmektedir. Bu yaklaşım, bireylerin dijital ortamda sağlıklı sınırlar içinde kalmasını desteklerken, özellikle moda eğitimi gibi üretim ve paylaşım temelli alanlarda toplumsal katkısı yüksek, sürdürülebilir sosyal projelerin geliştirilmesine de zemin hazırlayabilir.

Etik Beyan

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmada veri toplanmaya başlanmadan önce T.C Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun,12/12/2023 tarih ve 2023/10 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı

Yazar/Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

Kaynaklar

Atli, A., Keldal, G., & Sonar, O. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Yabancılaşma ile Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *12*(29), 149-160.

Basmacı, G., Tektaş, N., Ceviz, N. Ö., & Tektaş, M. (2022). Z-Kuşağı Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Pandemi Sürecinde Zaman Yönetimi Becerileri. *SOCIAL SCIENCES STUDIES JOURNAL (SSSJournal)*, *6*(75), 5526-5536.

Bayraktar, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü* Ege Üniversitesi]. İzmir.

Bian, M., & Leung, L. (2015). Linking loneliness, shyness, smartphone addiction symptoms, and patterns of smartphone use to social capital. *Social science computer review*, *33*(1), 61-79.

Black, S. (2012). *The sustainable fashion handbook*. Thames and Hudson.

Bozoglan, B., Demirer, V., & Sahin, I. (2013). Loneliness, self-esteem, and life satisfaction as predictors of Internet addiction: A cross-sectional study among Turkish university students. Scandinavian Journal of Psychology, 54(4), 313–319.

Büyüköztürk, Ş. (2016). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum. Pegem Akademi.

Caplan, S. E. (2003). Preference for online social interaction: A theory of problematic Internet use and psychosocial well-being. *Communication research*, *30*(6), 625-648.

Caplan, S. E. (2007). Relations among loneliness, social anxiety, and problematic Internet use. CyberPsychology & Behavior, 10(2), 234–242.
Chen, Y.-F., & Peng, S. S. (2008). University students' Internet use and its relationships with academic performance, interpersonal relationships, psychosocial adjustment, and self-evaluation. *Cyberpsychology & behavior*, *11*(4), 467-469.

Choi, T.-M., & Cheng, T. E. (2015). Sustainable fashion supply chain management. *Switzerland: Springer*.

Creswell, J. W. (2014). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (4th ed.). SAGE Publications.

Çağır, G., & Gürgan, U. (2010). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Problemli İnternet Kullanim Düzeyleri İle Algilanan İyilik Halleri ve Yalnizlik Düzeyleri Arasindaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *13*(24), 70-85.

Çakır, Ö., & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *13*(1), 418-429.

Çimen, L. K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ile Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *17*(68), 1431-1452.

Demir, A. G. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demir, S., & Buğa, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki: Bilişsel Çarpıtmaların Aracı Rolü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *20*(3), 859-875. https://doi.org/10.17679/inuefd.627543

Derdiyok, E. B. (2015). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve alkol kullanmaları arasındaki ilişki* Beykent Üniversitesi].

Easey, M. (2009). *Fashion marketing*. John Wiley & Sons.

Griffiths, M. (2000). Internet addiction-time to be taken seriously? *Addiction research*, *8*(5), 413-418. https://doi.org/10.3109/16066350009005587

Gülaçtı, F. (2020). İnternet bağımlılığı ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkisi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(2), 213-229.

Güner, T. A., Demir, İ., & Erdem, S. (2022). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ile akademik öz yeterlik ve yalnızlık arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *12*(3), 508-518.

Kandell, J. J. (1998). Internet addiction on campus: The vulnerability of college students. *Cyberpsychology & behavior*, *1*(1), 11-17. https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.11

Karademir, Y., & Kurnaz, H. K. (2020). Öğrencilerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki Negatif İlişki. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, *19*(4), 1527-1541.

Karakaş, E., & Avşar, G. (2024). Hastaların Hemşirelik Bakımını Algılayışı ile Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, *33*(1), 90-97.

Karakuş, M., & Tarhan, A. (2023). Yükseköğretim Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, *3*(2), 209-232.

Kim, J., LaRose, R., & Peng, W. (2009). Loneliness as the cause and the effect of problematic Internet use: The relationship between Internet use and psychological well-being. *Cyberpsychology & behavior*, *12*(4), 451-455.

Korkut, G., & Gençtürk, Z. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Aile Aidiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Avrasya uluslararası araştırmalar dergisi*, *8*(24), 209-231.

Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? American Psychologist, 53(9), 1017–1031.

Lin, S. S., & Tsai, C.-C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in human behavior*, *18*(4), 411-426. https://doi.org/10.1016/S0747-5632(01)00056-5.

McKinsey, B. (2021). *The state of fashion 2021* (September, available at: https://www.mckinsey.com/~/media/McKinsey/Industries/Retail/Our% 20Insights/State% 20of% 20fashion/2021/The-State-of-Fashion-2021-vF. pdf (accessed 16 February 2021), Issue.

Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in human behavior*, *16*(1), 13-29.

Nowland, R., Necka, E. A., & Cacioppo, J. T. (2018). Loneliness and social internet use: Pathways to reconnection in a digital world? Perspectives on Psychological Science, 13(1), 70–87.

Özen, Ü., & Sarıcı, M. B. K. (2010). Yalnızlık Olgusu ve Sanal Sohbetin Yalnızlığın Paylaşımına Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *24*(1), 149-159.

Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., Whaite, E. O., Lin, L.-Y., Rosen, D., Colditz, J. B., Radovic, A., & Miller, E. (2017). Social media use and perceived social isolation among young adults in the U.S. American Journal of Preventive Medicine, 53(1), 1–8.

Rocamora, A. (2017). Mediatization and digital media in the field of fashion. *Fashion Theory*, *21*(5), 505-522.

Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of personality and social psychology*, *39*(3), 472-480. https://doi.org/10.1037/0022-3514.39.3.472.

Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of personality assessment*, *42*(3), 290-294.

Russell, D. W. (1996). UCLA Loneliness Scale (Version 3): Reliability, validity, and factor structure. *Journal of personality assessment*, *66*(1), 20-40. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6601_2

Sarıçam, H. (2023). COVID-19 sonrası yetişkinlerde yalnızlık: UCLA yalnızlık ölçeği kısa formunun (UYÖKF-6) psikometrik özellikleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(32), 1-17.

Shaw, L. H., & Gant, L. M. (2002). In defense of the Internet: The relationship between Internet communication and depression, loneliness,

self-esteem, and perceived social support. CyberPsychology & Behavior, 5(2), 157–171.

Song, H., Zmyslinski-Seelig, A., Kim, J., Drent, A., Victor, A., Omori, K., & Allen, M. (2014). Does Facebook make you lonely?: A meta analysis. *Computers in human behavior*, *36*, 446-452.

Şencan, H., ve Fidan, Y. (2020). Likert verilerinin kullanıldığı keşfedici faktör analizlerinde normallik varsayımı ve faktör çıkarma üzerindeki etkisinin SPSS, FACTOR ve PRELIS yazılımlarıyla sınanması. *Business & Management Studies: An International Journal* (BMIJ), 8(1), s. 640-687.

Tektas, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağlari kullanimlarina yönelik bir araştirma. *Tarih Okulu Dergisi, 2014*(XVII).

Tony, H., & Margaret, B. (2007). Fashion marketing: Contemporary issues. In: Elsevier Ltd., Oxford.

Üzgü, M. A., Bozgüney, R., Can, B., Ozlu, M., Akat, A., Güneş, F., & Çalık, F. (2023). Üniversite öğrencilerinin dijital bağımlılık ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3*(1), 75-82.

Yılmaz, A., Kar, A., Kaya, M., & Türe, A. K. (2022). İnternet Bağımlılığı ve Depresyon İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *İşletme Bilimi Dergisi, 10*(1), 113-131.

Yılmaz, M., Sezer, Ö., & Karagül, S. (2022). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişki. *Güncel Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 134–148.

Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*, *1*(3), 237-244.